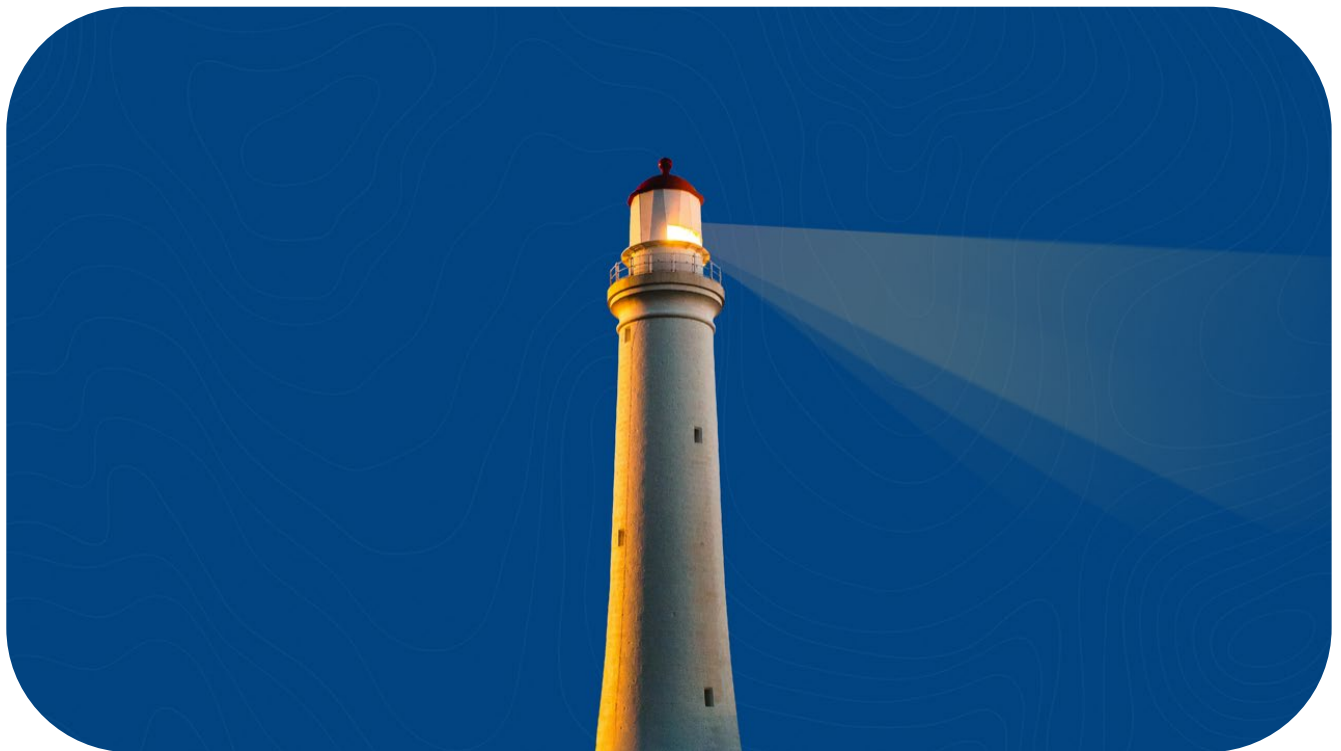

Samfundet Folkhälsans strategi 2026–2030

Höstmötet
16 december 2025

Samfundet Folkhälsans strategi 2026–2030

1. Sammanfattning av strategin

Samfundet Folkhälsan i svenska Finland rf (Folkhälsan) är den största svenskspråkiga organisationen i Finland som arbetar för att främja hälsa och välbefinnande. Vi skapar samhällsnytta genom forskning, serviceproduktion, sakkunskap, och en stark medlemsorganisation.

Vår strategi för åren 2026–2030 tar avstamp i nutidens stora folkhälsoutmaningar, nuvarande samhällsstrukturer samt vår kompetens, våra styrkor och nuvarande verksamhet.

Folkhälsans ambition är att ha en central roll och inom vissa noggrant valda områden påverka och bidra till en positiv samhällsutveckling. Strategin fokuserar på tydliga prioriteringar, långsiktighet och på att åstadkomma en mätbar samhällsnytta med fokus på hälsa och välbefinnande. Detta sker under helheten **Hjärnhälsa i livets avgörande skeden**, inom tre strategiska program:

En bra start på livet

– förebygga utmattning hos småbarnsföräldrar, ge familjer kraft och barn trygghet

Stärkt framtidstro för 9–16-åringar

– minska ensamhet, utanförskap och psykisk ohälsa

Stärkt hjärnhälsa för äldre

– förebygga och minska negativa effekter av kognitiv svikt

I våra strategiska program vill vi med vår starka värdegrund, långa erfarenhet och unika kombination av forskning, serviceproduktion, sakkunskap samt frivillig- och föreningsverksamhet vara en samhällsutvecklande aktör:

Banbrytande inom hälsa och välbefinnande.

2. Bakgrund och kontext, Folkhälsan 2025

2.1 Omvärldsfaktorer

Dessa är de väsentliga omvärldsfaktorer som formar förutsättningarna för vår strategi:

Politik: Velfärdsområdena i Finland är relativt nya och genomgår omfattande reformer och omställningar. Den politiska styrningen är i nuläget kortsiktig, vilket skapar osäkerhet. Samtidigt ökar kraven och regleringen för tjänsteleverantörerna.

Ekonomi: Den offentliga finansieringen minskar, det finns en osäkerhet kring inflationen och konkurrensen på marknaden är utmanande. Velfärdsområdena står inför utmaningar med resursbrist samt ökade krav på effektivitet och kvalitet. De behöver utveckla nya modeller för att fullfölja sitt samhällsuppdrag.

Socialt: Det sker en fortlöpande polarisering i hälsa och välbefinnande. Finland har en stor andel småbarnsföräldrar med utmattning. Social isolering och ensamhet utgör en betydande folkhälsoutmaning över hela livsloppet. Finlands befolkning åldras snabbt och antalet människor med kognitiv svikt väntas öka kraftigt de kommande 15 åren.

Teknologi: Digitalisering och AI skapar nya möjligheter för att utveckla nya tjänster, men kräver investeringar i teknik och kompetensutveckling, inte minst inom datasäkerhet.

Ekologi: Klimatförändringar och miljörelaterade hälsorisker påverkar alla i samhället, och framför allt barn, sjuka och äldre är utsatta. Hållbarhetskraven på aktörer i samhället ökar – de måste ta och visa ansvar för att systematiskt minska miljöpåverkan och främja hållbara livsstilar.

Lagar och etik: Etiska riktlinjer, hållbarhet, transparens och jämlik tillgång till tjänster är allt viktigare principer att säkerställa i det finländska välfärdssamhället.

2.2 Utgångsläge Folkhälsan 2025

Folkhälsan är en allmännyttig och ideell organisation som grundades 1921, och har utvecklats till en av de mest betydelsefulla aktörerna inom folkhälsoarbete på svenska i Finland.

Under våra första 100 verksamhetsår har vi varit en betydande aktör för samhällsutveckling på flera olika områden. För att ge några exempel kan satsningar på skolhälsovården i Finland, barns munhälsa och tonåringars välbefinnande nämnas.

Samfundet Folkhälsan i svenska Finland rf förverkligar sitt syfte att verka för folkhälsans främjande i svenska Finland genom att bedriva egen verksamhet, genom

Folkhälsanföreningar, genom bolag som Folkhälsan helt eller delvis äger, eller i samarbete med andra parter.

I Folkhälsangruppen ingår flera olika sorters verksamheter:

- Folkhälsans forskningscentrum
- de fyra helägda verksamhetsbolagen Folkhälsan Velfärd Ab, Folkhälsans Allaktivitetshus på Åland Ab, Folkhälsan Utbildning Ab och Folkhälsans Fastigheter Ab
- Folkhälsans förbund, fyra landskapsföreningar och 97 lokalföreningar.

Samfundet Folkhälsan ansvarar för den övergripande styrningen, strategiska prioriteringar, ekonomi, och varumärket för hela Folkhälsangruppen. Folkhälsan har vid denna strategis utformning cirka 1 400 anställda, över 18 000 medlemmar och en förmögenhet på cirka en miljard euro. Avkastningen av kapitalet används för att finansiera Folkhälsans forskningscentrum, Folkhälsans förbund och Samfundet Folkhälsans administration.

De fyra helägda verksamhetsbolagen är icke-vinstdrivande och avsikten är att kostnaderna i varje bolag ska bäras av intäkterna som genereras. Samfundet Folkhälsan styrs av föreningens medlemmar genom föreningsmötet och Samfundet Folkhälsans styrelse.

Samfundets stadgar reviderades under 2025 och träder i kraft i januari 2026. Då minskar styrelsens storlek från 14 till 9 personer. Samtidigt ökas antalet möjliga medlemmar från 80 till 120, vilket stärker kompetensförsörjningen.

Folkhälsan är en forskningsaktör, serviceproducent, sakkunnig- och civilsamhällsorganisation. Det ger oss en unik bredd och djup förankring i samhället. Folkhälsans personal, med sin breda kompetens och sitt starka engagemang, samt kraften i vår frivillig- och föreningsverksamhet, utgör vår grund och gör vår vision möjlig i praktiken.

2.3 Samfundet Folkhälsans mission, vision och värderingar

Mission (ändamålsparagraf):

Samfundet Folkhälsan i svenska Finland har till uppgift att verka för folkhälsans främjande i svenska Finland, dels genom vetenskaplig forskning gällande befolkningens andliga och kroppsliga hälsa, dels genom praktiska åtgärder som främjar folkhälsan.

Vision:

Banbrytande inom hälsa och välbefinnande.

Värderingar:**Kompetens**

Vi lär oss och utvecklas ständigt för att vara kunniga och trovärdiga. Vårt arbete bidrar till bättre folkhälsa.

Engagemang

Vi arbetar tillsammans för välbefinnande, delaktighet och gemenskap. Vi vill påverka samhällsutvecklingen.

Mod

Vi är innovativa och söker nya, hållbara lösningar. Vi står upp för det vi tror på. Vi arbetar för jämställdhet, likabehandling och mångfald.

2.4 Folkhälsans unika styrkor och möjligheter

Folkhälsan har flera strategiska styrkor:

- ett starkt varumärke
- en stabil ekonomi som ger möjlighet att agera långsiktigt
- en engagerad och kompetent personal
- en bred verksamhet som spänner över forskning, serviceproduktion, sakkunskap och en organiserad frivillig- och föreningsverksamhet.

För att dra nytta av styrkorna måste vi kunna leda och utveckla verksamhetsmodellen som i utgångsläget är komplex med olika finansierings- och styrmodeller.

Folkhälsan har potential att vara en ledande aktör i att möta några av vår tids stora folkhälsoutmaningar och bidra till en hållbar utveckling av välfärdssamhället.

För att förverkliga denna potential måste vi kunna göra tydliga prioriteringar, dra nytta av digitalisering, skapa starkare samarbeten mellan forskning och verksamheter och skapa strategiska samarbeten med externa aktörer.

Vi måste också kunna tackla ökad reglering och faktaresistens samt ha en beredskap och förmåga att reagera på snabba och stora samhällsförändringar som väsentligt kan ändra på våra verksamhetsförutsättningar.

2.5 Nulägesanalys – stora folkhälsoutmaningar

Folkhälsans verksamhet påverkas av en rad omvärldsfaktorer som tillsammans formar förutsättningarna för vårt strategiska arbete. I förhandsarbetet för strategin 2026–2030 har vi noggrant analyserat och bedömt de politiska, ekonomiska, sociala, teknologiska,

ekologiska, lagliga och etiska omvärldsfaktorerna och lagt upp strategin med dessa faktorer i beaktande.

De stora folkhälsoutmaningarna i Finland i dag finns inom flera olika områden:

- ökad psykisk ohälsa hos barn, barnfamiljer, unga och äldre
- en snabbt åldrande befolkning där antalet människor som lever med kroniska sjukdomar och kognitiv svikt väntas öka kraftigt de närmaste 15 åren
- social ojämlikhet kring hälsa, starkt kopplad till socioekonomiska faktorer
- livsstilsrelaterade sjukdomar såsom diabetes samt hjärt- och kärlsjukdomar
- miljörelaterade hälsorisker
- risken för snabbt spridande smittsamma sjukdomar.

I Finland är välfärdssamhället uppbyggt kring en stark skattefinansierad offentlig sektor, ett samspel mellan stat, kommuner och välfärdsområden samt ett aktivt civilsamhälle. I denna modell och kring utvalda folkhälsoutmaningar kan Folkhälsan ha en stark och banbrytande roll.

3. Vår strategi 2026–2030

3.1 Strategisk målsättning

Folkhälsan har en unik möjlighet att möta några av de ovanstående utmaningarna, dels genom att kombinera forskning, service, sakkunskap samt frivillig- och föreningsverksamhet, dels genom att vara modiga, innovativa och söka starka samarbetspartner för att bidra till en positiv samhällsutveckling. Den övergripande strategiska målsättningen är att vara banbrytande inom hälsa och välbefinnande under helheten Hjärnhälsa i livets avgörande skeden, inom tre strategiska program:

- **En bra start på livet**
 - förebygga utmattning hos småbarnsföräldrar, ge familjer kraft och barn trygghet
- **Stärkt framtidstro för 9–16-åringar**
 - minska ensamhet, utanförskap och psykisk ohälsa
- **Stärkt hjärnhälsa för äldre**
 - förebygga och minska negativa effekter av kognitiv svikt

Vi arbetar långsiktigt inom dessa program för att åstadkomma samhällsnytta med fokus på hälsa och välbefinnande.

Med banbrytande menar vi att Folkhälsan har ambitionen att inom de strategiska programmen påverka och bidra till en positiv samhällsutveckling med fokus på välfärdssamhället. Det kan ske exempelvis genom att utveckla nya modeller som har

bärkraft att implementeras i samhället i stort, genom att påverka lagstiftning och genom att vara tongivande i samhällsdebatten.

Vi arbetar baserat på fakta och evidens och på ett sätt som utnyttjar Folkhälsans fulla potential. Engagemanget och den fortsatta kompetensutvecklingen av Folkhälsans personal och av frivilliga är en viktig del av arbetet för att implementeringen av strategin ska vara framgångsrik.

Även vår enkät till personal och förtroendevalda i strategiarbetets inledning visar på ett starkt stöd för att fokusera på valda målgrupper, specifikt barn och ungas psykiska hälsa och hälsa för äldre. Ett tydligare fokus anses också av personalen som nödvändigt för att skapa större effekt och undvika spretighet.

3.2 Utförandet av strategin: helheter, program och fundament

Samfundet Folkhälsans strategi för 2026–2030 bygger på två stora helheter:

- **Hjärnhälsa i livets avgörande skeden**, med tre prioriterade strategiska program för valda åldersgrupper.
- **Kritiska fundament**, för att skapa optimala förutsättningar för utveckling inom de strategiska programmen.

Samfundet Folkhälsan gör en omfattande och långsiktig satsning på tre strategiska program med målgrupperna barn, unga och äldre under det gemensamma paraplyet **Hjärnhälsa i livets avgörande skeden**. Programmens målgrupper är valda för att de är avgörande skeden i livet, så kallade möjlighetsfönster som påverkar en människas mående en lång tid framöver.

- **En bra start på livet** – målet är att förebygga utmattning hos småbarnsföräldrar i Finland och att ge familjer kraft och barn trygghet. Insatserna omfattar tidigt stöd, stärkta skyddsfaktorer och en vardagskultur som främjar psykisk hälsa och digital balans, där professionella, civilsamhälle och arbetsgivare mobiliseras för att ge familjer kraft och barn trygghet.
- **Stärkt framtidstro för 9–16-åringar** – målet är att minska ensamhet, utanförskap och psykisk ohälsa hos unga i åldern 9–16 år, samtidigt som de ungas känsla av mening och delaktighet stärks. Arbetet går ut på att utveckla och etablera en nationell modell, som tidigt tillämpar effektiva främjande, förebyggande och ingripande metoder för att stärka ungas resiliens och psykiska hälsa samt skapa framtidshopp.
- **Stärkt hjärnhälsa för äldre** – målet är att förebygga och minska negativa effekter av kognitiv svikt hos äldre, så att fler kan må bra längre och leva mer självständiga liv med bibehållen livskvalitet. Genom forskningsbaserade insatser möjliggörs förebyggande, individanpassat stöd och ett meningsfullt liv i närmiljön. Målet är att förlänga tiden av självständigt liv och skjuta upp behovet av

omfattande insatser. Särskilt betonas insatser för hjärnhälsa och att stärka nätverk och resurser för dem med begynnande kognitiv svikt.

Satsningen på de tre målgrupperna betyder inte att vi förbiser andra viktiga frågor eller att vi begränsar verksamheten till endast dessa områden, men de strategiska programmen har en tydlig riktning och prioritering över tid.

Programmen strävar till att med samordnade insatser mellan professionella, civilsamhälle och beslutsfattare testa, utveckla och etablera nationella modeller med banbrytande verkan. Varje program kan innehålla tre nivåer av insatser: hälsofrämjande, förebyggande samt ingripande. Tillsammans syftar dessa insatser till att skapa ett mer inkluderande, familjevänligt och minnesvänligt samhälle. Det hälsofrämjande arbetet fokuserar på att stärka det friska genom att bygga gemenskap och främja goda vanor, det förebyggande fokuserar på utveckling och utvärdering av evidensbaserade modeller och de ingripande insatserna handlar om riktat stöd till individer. För att skapa så mycket samhällsnytta som möjligt bör huvudsakligt fokus över tid ligga på det hälsofrämjande och på den breda allmänheten. Pilotprojekt, utveckling och utvärdering sker dock i mindre grupper. Arbetssättet ska vara flexibelt och ge utrymme för att ifrågasätta befintliga lösningar och möjligheter att testa och utveckla nya.

Arbetet utgår från kunskap och analys. Genom att identifiera behov och kunskapsluckor utvecklas och prövas metoder som vilar på forskning och evidens. För att säkerställa genomförandet byggs kompetens och kapacitet både inom och utanför organisationen, så att metoderna kan tillämpas effektivt och med kvalitet i praktiken. Resultat och lärdomar sprids genom samverkan och strategiska partnerskap som stärker det gemensamma folkhälsoarbetet och bidrar till hållbara lösningar. Genom tydligare styrning, professionell ledning och en lärande organisation omsätts strategin till handling och skapar varaktig effekt för att främja folkhälsa och bidra till en hållbar samhällsutveckling.

De strategiska programmen utgår från de under strategiarbetet identifierade områden där Folkhälsan kan påverka på samhällsnivå. Inom ramen för dessa program kommer vi att utveckla pilotprojekt och allokera tid och resurser, samt fastställa tydliga målsättningar och indikatorer för att mäta framsteg. Vi behöver vara lyhörda för hur samhället förändras så att vi säkerställer relevansen i våra prioriteringar.

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för de strategiska programmen har vi identifierat ett antal **kritiska fundament**:

- **Utveckla verksamhetsmodellen och styrning av resurser:** Under strategiperioden ska Folkhälsangruppens verksamhetsmodell utvecklas så att den ger full kraft åt den strategiska riktningen.
- **Tydlig strategi för de centrala funktionerna:** IT, kommunikation, HR och juridik organiseras och styrs med balans mellan centralisering och närhet till verksamheterna. Transparens i kostnader och tydlig ansvarsfördelning är avgörande, liksom att optimera hur dessa bäst stödjer verksamheterna och Samfundets strategi.

- **Utveckla och implementera ny fastighetsstrategi:** Folkhälsans fastighetsinnehav finns på drygt 40 orter runt om i Svenskfinland och är av olika juridisk form och avsedda för olika typer av verksamheter. Strategin bör förtydliga prioriteringar och styrverktyg för det långsiktiga strategiska fastighetsinnehavet.
- **Implementera placeringsstrategin:** Placeringsstrategin utformas under hösten 2025 och ger ramar för placeringarna för att säkerställa ekonomisk hållbarhet. Placeringsstrategin bör innehålla tydliga principer för totalavkastning, riskhantering, strategisk allokering, rapportering och hur vi justerar portföljen över tid. En hållbarhetspolicy för investeringar utarbetas under 2026.
- **Hållbar väg framåt för Folkhälsan Utbildning:** Utbildningsverksamheten möter stora samhälleliga förändringar och vi bör anpassa verksamheterna efter deras olika förutsättningar på Norrvalla, Solvalla och inom Föregångarna.

Initialt sätts en större tyngdpunkt på de kritiska fundamenten, medan de strategiska programmen får allt större fokus över tid.

3.3 Hållbarhet

Under strategiperioden genomför vi ett strukturerat arbete för att anpassa Samfundet Folkhälsan till FN:s globala hållbarhetsmål. Parallellt kommer verksamhetsbolagen att se över och utveckla sina hållbarhetsstrategier med EU:s direktiv om hållbarhetsrapportering, CSRD, som övergripande ramverk.

3.4 Programmens målsättningar

Vi kommer att inleda strategiperioden med att besvara ett antal viktiga frågor inom ramen för de tre strategiska programmen för att med detta som bas kunna ta fram ett antal pilotprojekt. Dessa innefattar också att identifiera externa strategiska samarbetspartner som kan ge omfattande samhällelig bärkraft, bidra till att förstärka riktningen och tillföra mer kunskap.

Vi behöver också utveckla metoder för att mäta vår samhällsnytta, vilken effekt de satsningar vi gör inom ramen för de strategiska programmen har, samt gå igenom den forskning vi har, var det finns kunskapsluckor och hur vi fyller dem. Detta initiala arbete ska leda till en modell för hur vi arbetar vidare, skapar förutsättningar för innovation samt fördelar resurser.

För de tre strategiska programmen har vi satt upp följande allmänna målsättningar och riktlinjer:

En bra start på livet – förebygga utmattning hos småbarnsföräldrar, ge familjer kraft och barn trygghet

Nativiteten i Finland är låg och i vårt individualiserade samhälle är förekomsten av utmattning hos småbarnsföräldrar hög. Forskning visar också att hjälp ofta inte finns att få i familjernas absoluta närmiljö i Finland.

Folkhälsan har kompetens och möjligheter att i sin verksamhet tillsammans med relevanta samarbetspartner främja ett hållbart föräldraskap.

Folkhälsan driver tillsammans med samarbetspartner en förändring som leder till ett familjevänligare samhälle. Detta förutsätter att Folkhälsan driver en attityd- och normförändring på samhällets alla nivåer.

Vi utvecklar implementeringsbara verksamhetsmodeller som stärker fostringsgemenskapen kring barnet, växelverkan mellan barn och föräldrar och tilltron till ett tillräckligt gott föräldraskap.

Stärkt framtidstro för 9–16-åringar – minska ensamhet, utanförskap och psykisk ohälsa

Forskning visar att en ökande andel unga upplever psykiskt illamående och symtom på ångest och depression. En oroväckande andel av ungdomarna upplever ensamhet och brist på framtidstro. Även barns och ungdomars nöjdhet med sina liv, speciellt flickors, har under en längre tid varit oroande låg.

Tillhörighet till en grupp är ett grundläggande behov, och utan den riskerar unga att bli passiva och isolerade. Psykisk ohälsa handlar ofta om problem med växelverkan i sociala sammanhang, vilket går att öva upp genom kunskap, stöd och handledning.

Folkhälsan skapar tillsammans med samarbetspartner nya innovativa sätt att stärka resiliens och hoppfullhet och tar dem i bruk på bred front, så att ingen ungdom behöver känna sig ensam eller utan framtidstro. Målet är att öka delaktighet och skapa goda vanor som ger trygghet och balans i ungdomarnas vardag.

Vi engagerar unga, identifierar målgrupper med ökad risk för ensamhet och utanförskap och bidrar till att skapa hållbara strukturer som erbjuder rätt insatser och service vid rätt tidpunkt.

Stärkt hjärnhälsa för äldre – förebygga och minska negativa effekter av kognitiv svikt

Kognitiv svikt är en växande folkhälsoutmaning som påverkar livskvalitet och självständighet. År 2021 fanns det 150 000 personer med diagnosticerad minnessjukdom i Finland, och antalet beräknas växa kraftigt fram till år 2040. Samtidigt kämpar välfärdsområdena med att erbjuda förebyggande hälsovård för den äldre befolkningen.

Folkhälsan har forskningsbaserad kunskap, praktisk erfarenhet och starka nätverk som gör det möjligt att förebygga, upptäcka tidiga tecken och skapa insatser som är till nytta för individer och samhälle.

Folkhälsan skapar och etablerar tillsammans med samarbetspartner nationella modeller för hjärnhälsa som stärker kunskap, förebyggande insatser och tidig upptäckt – från individnivå till arbetsplatser och civilsamhälle. Målet är att minska negativa effekter av kognitiv svikt och möjliggöra att allt fler äldre lever längre, friskare och mer självständiga liv med bibehållen livskvalitet. Målet är även att skjuta upp behovet av omfattande insatser.

3.5 Mätning och uppföljning

Strategin följs upp genom både kvalitativa och kvantitativa indikatorer kopplade till målsättningar och delområden – för såväl de kritiska fundamenten som de strategiska programmen. Utöver detta följs även ekonomiska nyckeltal, kundnöjdhet och medarbetarnas engagemang upp.

Inför varje verksamhetsår fastställs årsvisa målsättningar som konkretiserar strategin och skapar tydlighet i genomförandet. Vi för en aktiv dialog med både medarbetare och medlemmar och vi säkerställer en transparent och regelbunden rapportering av resultat, lärdomar och framsteg.